

Nastaje pitanje, zašto je hrvatsko građanstvo, u pitanjima od životnog interesa po seljaštvo, bilo na strani plemstva i svećenstva, a protiv seljaštva, i ako je poznato, da je u francuskoj revoluciji baš građanstvo oborilo feudalni poredak i da je u tome bilo potpomognuto od seljaka. Ima više razloga, koji objašnjavaju ovaj protuseljački stav hrvatskog građanstva.

Uslijed slabih prometnih veza, plemićskog i svećeničkog monopola izvangradske trgovine, kao i uslijed nepokretnog okolnog poljoprivrednog stanovništva, koje je živjelo u autarhičnim zadrugama i bilo nezavisno od okolnih tržišta, trgovina se nije mogla razvijati u većim razmjerima, tako da je građanski sloj u Hrvatskoj sredinom XIX. vijeka bio vrlo nerazvijen i relativno slab i ekonomski i brojčano u odnosu prema plemstvu i svećenstvu. Zagreb, koji je bio najveći grad Hrvatske, imao je 1848. svega oko 16.000 stanovnika. Jedan dobar dio stanovništva tih malih gradova u Hrvatskoj otpadao je na plemstvo, svećenstvo i njihovu poslugu, a ostalo su bili mali obrtnici i mali trgovci uz nešto đaka i građanskih intelektualaca. Još od doba proturevolucije utjecaj je svećenstva na malo građanstvo bio vrlo velik. Od protureformacije broj svećenstva, a naročito vjerskih redova u Hrvatskoj bio je vrlo velik i svećenstvo je k tome imalo čitavu nastavu u svojim rukama.

Osim toga, ti su mali gradovi u Hrvatskoj uživali naročite privilegije: to su bili »slobodni gradovi«, koji su sami birali svoju upravu i imali svoje posebno sudstvo. Ta se je gradska uprava birala uvijek između bogatijih građana i položaji u